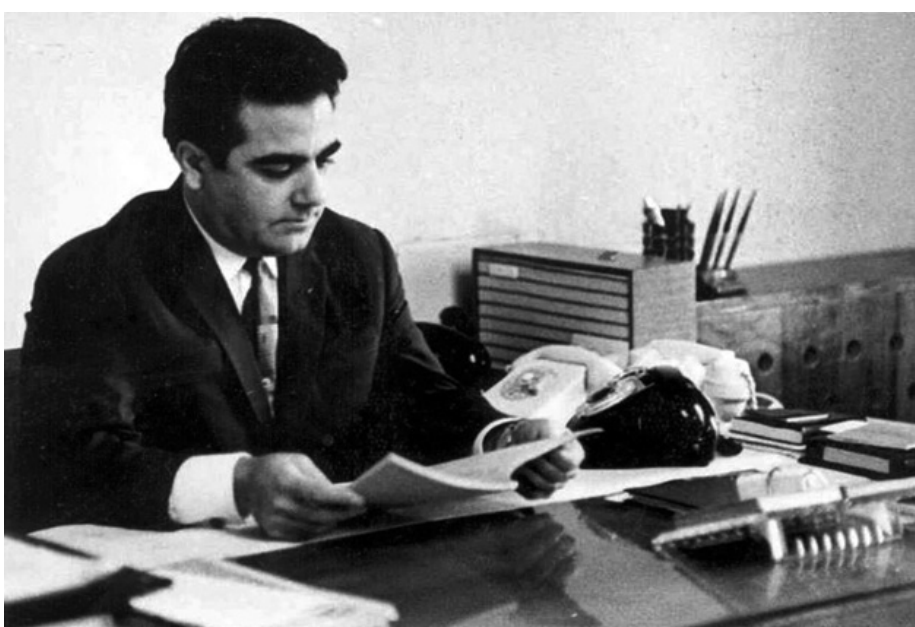

Milli kimlik uğrunda mübarizə öncülü

Azərbaycan ədəbiyyatı və ictimai həyatında xüsusi yeri olan unudulmaz ziyalı, ötən əsrin 50–60-cı illərində idarəçilikdə və cəmiyyətdə milli ruhun, azad düşüncənin fədakar müdafiəçisi, görkəmli şair-dramaturq, ədəbiyyatşünas, siyasət və dövlət xadimi Şıxəli Qurbanovun anadan olmasının 100 illik yubileyini ölkənin elmi-mədəni ictimaiyyəti dərin ehtiram və qədirbilənliliklə qeyd edir.

Cəfər Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanasında dramaturqun mənalı ömür yolundan və fədakar elmi, ictimai fəaliyyətindən bəhs edən elektron məlumat bazası hazırlanaraq istifadəçilərə təqdim edilib.

Kitabxananın rəsmi saytında yerləşdirilən elektron məlumat bazasında Şıxəli Qurbanovun həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri, bir sıra görkəmli şəxslərin onun haqqında söylədikləri dəyərli fikirlər, layiq görüldüyü mükafatlarla yanaşı, Əməkdar elm xadimi, professor Əziz Mirəhmədovun “Şıxəli Qurbanov fenomeni” və filologiya elmləri doktoru, professor Ramin Əhmədovun “Unudulmaz şəxsiyyət: Şıxəli Qurbanov” kimi məqalələri də yer alıb.

Elektron bazada görkəmli yazıcının müəllifi, redaktoru olduğu, Azərbaycan və rus dillərində nəşr edilən kitablarının, məqalələrinin, eləcə də onun haqqında qələmə alınan kitabların, dövrü mətbuat nümunələrinin siyahıları yer alır. Şıxəli Qurbanovun 100 illik yubileyi ilə əlaqədar hazırlanan məlumat bazasında “Filmoqrafiya”, “Notlar”, “Dissertasiya və avtoreferatlar”, “İzomateriallar”, “Elektron resurslar”, “Virtual sərgi”, “Foto və videoqalereya” kimi bölmələr yubiliyarın həyat və yaradıcılığı barədə geniş təsəvvür yaradır.

*

Təqdim edilən materiallarda sovet dövründə milli kimlik uğrunda mübarizənin öncüllərindən olmuş Şıxəli Qurbanov XX əsr tariximizin ən mürəkkəb dövrünün cəsur ziyahısı və mübariz siyasətçisi kimi tanındılır. Bildirilir ki, onun fəaliyyəti yalnız ədəbiyyat, dilçilik və teatr sahəsi ilə məhdudlaşmır. Şıxəli Qurbanov milli ideyaların, xalq bayramlarının və azərbaycançılıq düşüncəsinin dövlət səviyyəsində dirçəlişinin əsas təşkilatçısı, yeni elmi yanaşmaların və maarifçiliyin daşıyıcısı, sovet repressiyasının təqibindən qorxmayaaraq milli şüur uğrunda mübarizə aparan unudulmaz simalardan biridir. Onun zəngin və mənalı həyat yolu, irsi və mübarizəsi bu gün də Azərbaycan cəmiyyətinə ilham verir və öyrədici nümunə kimi yaşayır.

Şıxəli Qurbanov 16 avqust 1925-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. Atası Qurban kişi sadə, zəhmətkeş bir insan olub, anası isə milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına və övladların maariflənməsinə böyük önəm verib. Şıxəli uşaqlıqdan oxumağa, poeziyaya və teatra xüsusi maraq göstərüb. Məktəbdə əlaçı şagird kimi seçilib, ədəbiyyat dərslərində fəallığı ilə müəllimlərin diqqətini cəlb edib. Orta məktəbi bitirdikdən sonra həyatını xalqına və Vətəninə xidmətə həsr etmək qərarına gəlib.

Yaxın gələcəyin ədibi və siyasi xadimi 1942-ci ildə könüllü orduya yazılıb, II Dünya müharibəsinin ölümşəcan cəbhələrində vuruşub. Onun hünəri orden və medallara layiq görülüb.

Müharibədən qayıtdıqdan sonra Şıxəli Qurbanov 1950-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirib. Elmi işə marağı onu aspiranturaya, elmi-tədqiqat fəaliyyətinə yönəldib. 1956-cı ildə “Puşkin və Azərbaycan poeziyası” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edib və filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsini alıb.

Gənc alim elmi-pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı, Azərbaycan və dünya ədəbiyyatında interkultural əlaqələrin öyrənilməsində xüsusi rol oynayıb. Onun tədqiqatları xarici ədəbi əlaqələrlə yanaşı, Azərbaycan dilinin zənginlikləri, milli ədəbi düşüncənin inkişafı kimi fundamental mövzuları əhatə edib.

Şıxəli Qurbanovun ədəbi irsi çoxşaxə-

lidir. O, milli ədəbiyyatımızda lirik şeirlər, publisistik yazılar, pyes və librettolar müəllifi kimi tanınır. Onun “Rəis məşğuldur”, “Milyonçunun dilənçi oğlu”, “Sənsiz” kimi pyesləri sovet dövründə teatrlarımızın repertuarında böyük uğurla səhnələşdirilib.

Bu əsərlərdə təkcə dövrün reallıqları deyil, insan münasibətləri, mənəvi-əxlaqi dəyərlər, dürüstlük, sevgi, vətənə bağlılıq, azadlıq arzusu kimi dərin mövzular öz əksini tapıb.

Şeirlərində və publisistikasında Şıxəli Qurbanov humanizm, insanpərvərlik, milli qürur, azadlıq sevgisi, xalqına bağlılıq kimi ideyaları əsas yer tutub. Onun dili rəvan, düşüncəsi aydın, obrazları canlı və xalqın ruhuna yaxındır.

Şıxəli Qurbanovun elmi fəaliyyəti Azərbaycan Dövlət Universiteti, Azərbaycan Elmlər Akademiyası kimi nüfuzlu elm və təhsil müəssisələri ilə sıx bağlı idi. O, Elmlər Akademiyasının Dil və Ədəbiyyat İnstitutuna rəhbərlik edib, burada milli ədəbi irsin toplanmasına, tədqiqinə və gələcək nəsillərə çatdırılmasına böyük önəm verib. O həm də pedaqoji fəaliyyətdə yeni metodik yanaşmaları, milli dəyərlərin tədrisdə əsas prinsip kimi tətbiqi ideyasını sınaqdan keçirib.

Şıxəli Qurbanovun ictimai fəaliyyəti də olduqca geniş idi. O, Azərbaycan KP MK-nın Təbliğat və təşviqat şöbəsinin müdiri, sonra isə MK-nın katibi olub. Xalqını ürəkdən sevən bu ziyalı insan azadlıq ruhunun dövlət səviyyəsində inkişafına töhfə vermək üçün bütün imkanlarından istifadə edib

Şıxəli Qurbanovun Azərbaycan xalqı qarşısında ən böyük tarixi xidmətlərindən biri Novruz bayramının bərpası və dövlət səviyyəsində qeyd olunmasına nail olmasıdır. 1967-ci ildə o, böyük cəsarət və siyasi iradə göstərərək Sovet rejiminin ideoloji yasaqlarına baxmayaraq, Novruz bayramının – Bahar bayramının rəsmi qeyd olunmasına nail olub. Bakının mərkəzində keçirilən bu bayram tədbiri xalq arasında böyük coşqu və milli ruhun oyanışı ilə qarşılandı. Həmin günün fotoları, video və xatirələr bu gün də Azərbaycan milli kimliyinin dirçəlişi kimi dəyərləndirilir.

Lakin bu təşəbbüs Sovet hökumətinin mərkəzi orqanlarında böyük narazılığa səbəb olub. Şıxəli Qurbanov bayramın dini kökü olmadığını, milli ənənə və mədəniyyətin ayrılmaz hissəsi olduğunu sübut etmək üçün Moskvada partiya rəhbərliyinə 22 səhifəlik izahat təqdim edib. O, ideoloji təzyiqlərə baxmayaraq, milli maraqlar naminə prinsipial və ardıcıl mövqe nümayiş etdirib.

Şıxəli Qurbanovun ədəbi və elmi irsi bugünkü Azərbaycan üçün də böyük əhəmiyyətə malikdir. Onun əsərləri, pyesləri, elmi məqalələri, filologiya və pedaqogika sahəsində apardığı tədqiqatlar milli düşüncənin, milli dilin və azadlıq ruhunun inkişafı üçün möhkəm bünövrə yaratmışdır. Şıxəlinin adını daşıyan küçələr, məktəblər, abidələr, teatr və elm dünyasında onun xatirəsini daim yaşadır.

Onun həyatı və mübarizəsi müstəqil Azərbaycan dövləti üçün nümunə, azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasında ilham mənbəyi və milli kimliyin bərpası yolunda ilhamlandırıcı və təşviqedicə örnəyə çevrilib.

Şıxəli Qurbanovun həyatı – xalqı, vətəni, dil və mədəniyyəti üçün heç nədən və heç kimdən qorxmadan mübarizə aparan, gələcək nəsillərin milli qürur və vətən sevgisi ilə yetişməsi üçün ömrünü fəda edən bir ziyalının örnək həyatıdır.

Hazırladı: Tahir AYDINOĞLU

XQ